

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Vår ref.: Sigrid Sellæg Helland
Saksnr.: 23-20030
Sted: Oslo
Dato: 01.09.2023

Innspill til stortingsmelding om forskningssystemet - forskningsrådets rolle og funksjoner

Virke viser til invitasjon av 12. juni 2023 til å komme med innspill om Forskningsrådets rolle og funksjoner i det norske forskningssystemet. Hovedorganisasjonen Virke representerer om lag 25 000 virksomheter med mer enn 300 000 ansatte i handels- og tjenestenæringene. Som hovedorganisasjon for tjenestenæringene er det derfor et sentralt poeng for oss at Forskningsrådet gjennom sin rolle og virkemidler bidrar til økt FoU i bredden i norsk næringsliv, og fremmer forskningssamarbeid- og investeringer i FoU i produksjonen av tjenester. Vi viser i den sammenheng også til vårt innspill til regjeringens strategiarbeid for økt FoU i næringslivet (vedlagt).

1. Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet

Både i Norge og i Vesten står tjenesteytende næringer for en økende andel av verdiskaping og sysselsetting. Allerede befinner 7 av 10 arbeidsplasser i privat sektor seg i tjenesteytende næringer, og andelen er ventet å øke. I Finansdepartementets framskrivinger vil 9 av 10 sysselsatte i 2060 jobbe i tjenestenæringene. Næringen får også økt betydning for vår samlede verdiskaping. Det er disse virksomhetene som står overfor de mål og utfordringer som langtidsplanen for forskning og høyere utdanning skisserer – styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.

Forskningsrådet har en klar rolle i denne sammenheng – å tilrettelegge for at virkemidlene til næringsrettet forskning blir realisert på en god måte og treffer virksomheter i bredden av norsk næringsliv. Forskningsrådet har en viktig rolle i å fremme samarbeidet mellom akademia og næringsliv, noe som i mange tjenestenæringene er svakt utviklet. Dette skyldes barrierer knyttet til lav FoU-intensitet og lavt utdanningsnivå i mange bransjer innen tjenesteyting som gjør det vanskelig å finne attraktive samarbeidspartnere. Mange av dem har også liten tradisjon for forpliktende forskningssamarbeid. Virke mener Forskningsrådet kan ta en rolle i å utvikle denne relasjonen bedre – gjennom proaktivt arbeid og utlysninger.

2. Viktige funksjoner som Forskningsrådet skal ivareta i norsk forskning og innovasjon framover

Forskningsrådet som aktør har en viktig rolle i å ivareta og koordinere forskning på tvers av disipliner, fagområder og næringer. Det er derfor viktig at Forskningsrådet tilrettelegger og skaper insentiver for forskningssamarbeid mellom UH-sektoren, instituttsektoren og næringslivet, mellom ulike næringslivsaktører og mellom fagområder. Dette krever aktivt samarbeid. Et eksempel på dette er utlysning av SFI-ordninger der det bør legges vekt på tverrfaglighet og samarbeid på tvers av disipliner, for eksempel mellom rene teknologier og samfunn/forretningsspor.

3. Forbedringspunkter og bevaringspunkter

Forskningsrådet skal videre sikre god veiledning inn i forskningsprosjekter og oppfølging for bedre gjennomføring av prosjektene. Det er viktig at inngangsporten til virkemiddelapparatet ikke fremstår som unødvendig kompleks. Her handler det mye om kommunikasjon og språk/terminologi. Språk må være brukersentrert, ikke systemsentrert. For mange næringslivsaktører fremstår det å skrive større søknader som et fag i seg selv. Forskningsrådet bør jobbe mer proaktivt,

oppsøkende arbeid mot næringslivet som ikke har kjennskap og er store brukere i dag. Brukerne etterspør i større grad både fleksibilitet og forutsigbarhet, samt tettere dialog underveis, og rom for endringer. Dette kan gjelde både frister og årshjul. Gjennomgangen av virkemiddelapparatet viser at det er lange og kompliserte søknadsprosesser. Dette er særlig viktig i prosjekter innen tjenester, som sjelden følger et lineært FoU-arbeid. Ofte er det som kommer ut nye forretningsmodeller eller nye måter å skape verdier på.

Stian Sigurdson

Direktør samfunnspåvirkning

Sigrid Sellæg Helland

Fagsjef

Vedlegg: Innspill til regjeringens strategi for økt FoU i næringslivet.